

פרשת קורח

נושא השבוע: מחלוקת בעם

נושא השבוע

פרשת קורח ממזגת לכלל סיפור אחד שתי מסורות או יותר על מרידות במשה ואהרן. הקבוצה האחת של המורדים הם **קורח** והנשיאים /או בני שבט לוי, שטענו טענה **תיאולוגית**. הכהונה, שהיא זכות מלידה, מגיעה לדעתם לכל בני לוי ולא רק לאהרן ולבניו. לקבוצה השניה של המורדים היה מניע **פוליטי**, לטענתם לא ראוי משה להיות מנהיג היות שהוציא אותם ממצרים הפורייה והביא אותם אל המדבר. בקבוצה השניה היו **בני שבט ראובן** והמניע שלהם היה השתוקקותם להנהגה, אולי חשבו כי ההנהגה ראויה לשבט ראובן כבכור הבנים.

עונשם **הקיצוני** של המורדים, כפי הנראה אינו מקרי ומטרתו לשמש **כאזהרה**, ולהדגיש את מהימנות מנהיגותו משה. מחלוקת קורח ועדתו מהווה במסורת היהודית סמל למחלוקת שאינה ראויה ושמניעה **אינס טהורים**, זוהי מחלוקת שלא לשם השגת האמת – במקרה זה מנהיגות או כהונה גדולה **ראויה יותר** – אלא ממניעים **אישיים** גרידא.

מה בפרשה

• **קרח ועדתו** – מרד נגד משה ואהרן שבראשו עמדו קרח משבט לוי ודתן ואבירם משבט ראובן. כנראה היו שתי קבוצות מורדים - לווים וקרח בראשם, אשר קינאו בכהונה. ובני שבט ראובן שקינאו מעמדם המיוחד של הלוויים. עונשם של המורדים היה שריפה באש אלוהים והיבלעות באדמה, כך הראה ה' כי בחר בשבט לוי ובאהרן.

• **חובות וזכויות של כוהנים ולווים** – בני ישראל שחזו במות הנשיאים נתקפו בהלה ופחד מפני המשכן ולא העזו להתקרב אליו. כדי להרגיעם ניתנה הבטחה שמכאן ואילך הכוהנים והלוויים יישאו באחריות במקרה של פגיעה בקדושת המשכן.

פרשנות

במשפט הראשון בפרשת קורח נראה שחסר **המושא** "ויקח קרח..." **מה** הוא לקח? פערים כאלה בכתוב המקראי הם בבחינת **דלת פרוצה** עבור המדרש. וכך משלים המדרש המצוטט אצל **רבינו בחיי** כי קורח לקח **"טלית** שכולה תכלת". מצוות הציצית המופיעה במדבר ט"ו מחייבת פתיל אחד בצבע תכלת: **"דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל כְּנָפֵי בְגָדֵיהֶם לְדֵרֹתָם וְנָתַנוּ עַל צִיצִית הַכֶּנֶף פֶּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה'..."** (במדבר ט"ו 39) ושאלתו **המתחכמת** של קורח היא מעין משל שמטרתו לרמוז למשה שאין הם זקוקים להנהגתו כפי שנאמר בהמשך ישירות: **"רַב לָכֶם כִּי כָל הָעֵדָה כָּלֶם קְדוֹשִׁים וּבְתוֹכְכֶם ה' וּמִדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל קֶהֱל ה'?"** פירושו של **רש"י** מבוסס על **התרגום הארמי** לתורה שם כתוב **"ואיתפליג קורח"** כלומר **נפרד** מן העדה, ומכאן שחטאו העיקרי של קורח היה **פרישתו** מן הציבור. פירושו של **אבן עזרא** הוא הפשוט ביותר ומניח כי קיצר כאן הכתוב ללא כוונה מיוחדת ויש להשלים **"ויקח קורח אנשים"**.

מ

מסכת אבות, ממנה לקוחה משנה זו, היא מסכת יוצאת דופן במשנה. היא אינה עוסקת ישירות בעניינים הלכתיים הקשורים לחוקי התורה ופרשנותם כמו שאר המסכתות (=חלקי המשנה) אלא יותר בעניינים **מוסריים** הנובעים מן התורה ומתאימים לרוחה, אף אם לא כתובים בה.

ד

המונח "**מחלוקת לשם שמים**" כוונתו: מחלוקת שמטרתה להגיע לבירור האמת (של התורה והאל) לעומת המחלוקת האחרת שמטרתה קידום אינטרסים אישיים.

ר

מה היא מחלוקת הלל ושמאי? **הלל ושמאי** היו שני חכמי משנה שחיו בראשית הספירה. הם היו שתי הסמכויות ההלכתיות העיקריות בזמנם, והיו בעלי **גישות שונות**: שמאי היה "**מחמיר**" בפסיקתו, ואילו הלל היה "**מקל**". הם התנצחו ביניהם וחלקו על פרשנות התורה, ובעקבותיהם קמו דורות של תלמידים - "בית הלל" ו"בית שמאי", שהמשיכו לחלוק ביניהם. אולם מחלוקתם נחשבת "מחלוקת לשם שמים" –

ש

שכוונתם היתה לא לשם המריבה והויכוח אלא על מנת להגיע **לאמת**. אגב המשנה מדגישה גם את הקשרים החברתיים שהיו קיימים ביניהם, זו לא היתה בבחינת "מלחמה" אלא דו שיח והתדיינות. לעומתם, על פי המשנה, קורח ועדתו פעלו **למען עצמם**, הם עוררו מחלוקת כדי לקבל רווח אישי (משרות כהונה ומנהיגות).

נושאים לדיון:

- ניתן לשאול את התלמידים האם תתכן מחלוקת "מועילה"? הדבר תלוי כמובן בכוונה ובדרך. ישנן מחלוקות פוליטיות, אידיאולוגיות וחברתיות שמטרתן להיטיב עם החברה. המחלוקת כשלעצמה אינה שלילית – חשובה היא מטרתם של החלוקים בדעתם ובתנאי שהמחלוקת מתנהלת ברוח טובה ובלא פגיעה אישית. לצערנו פעמים רבות אנשים מנסים לקדם את עצמם על ידי יצירת מחלוקת: לשמור על הכיסא בממשלה, להתקדם בעבודה... וגם בבית הספר: להיות מלך/מלכת הכיתה, להשוויץ בפני ילדים אחרים. החכמה היא לדעת לא לגלוש למחלוקת שאינן מועילות ושלא לפגוע באחרים.

ה

השיר הנבחר "**לחיי העם הזה**" מציג מציאות של **מחלוקת** בין קבוצות בעם, המוכרת לנו לצערנו לאורך התקופות השונות, עוד מהימים שקדמו להקמתה של **מדינת ישראל** היו מחלוקות בעם: בקונגרסים הציוניים, **לוחמי המחתרות** השונים, וכמובן בפוליטיקה - מפלגות ואישים לחמו **ולוחמים** עד היום. אך השיר בוחר לציין דווקא את **הצד היפה**: יצירת חזית אחידה של כל קבוצות העם **השונות** כל-כך זו מזו. בבית האחרון של השיר מציין המשורר בציניות שגם איחוד אל מול סכנה הוא כבר ענין של **היסטוריה** (כלומר נחלת העבר...)

ש

ז

ר

ניתן לשאול את התלמידים האם לדעתם יש היום יותר מחלוקות בעם מבעבר, ואולי ההיפך? 🎵